

KÁNTORÉK MANZÁRDJA

Erezte, mint csörgedezik végig hátán az izzadság. A nyakán, mahagóni-vörösrre festett haja alatt apró cseppekben csapódott le a forróság, hogy aztán egymásba folyva, csiklandóan szaladjanak le a lapockáin, egészen a melltartó mindent felszívó, a nedvességtől lassan mégis eltelő lyukacsos szivacsáig.

Bal kezében a táskáját és a bevásárló szatyrot szorongatta, jobbával meg görcsösen markolászta a jegyszédő pulpitusát. Hátról egyre erőszakosabban lökdösték az újabb felszállók, keze le-lecsúszott a kellemesen hűvös tapintású nikkelszegélyről. Oldalába valami kemény, éles sarkú tárgy — talán egy férfiaktatáska széle — nyomódott, könnyű pánatos-szandálos lábára kétszer is rátapostak. Erezte, ahogy az egyre nagyobb zsúfoltságban elfogja a légszomj. Megpróbált magára erőszakolt nyugalommal mélyeket lélegzeni, de tüdeje egyre sípolóbban kapkodott levegőért. Szégyellte, hogy nyitott szájjal lélegzik, de mindkét keze foglalt volt, el se takarhatta. Kínjában furcsa, bocsánatkérő mosoly gyűrődött a szája sarkába.

„A tetőablakhoz kellene közelebb kerülni. Ott mégis nagyobb a légáramlás.” Lassan, szívós makacssággal fürta magát az embertömegben mind előbbre. Egészen kicsire húzta magát össze. Lucskos hónaljak, nyirkos, meztelen háta, verejtékező arcok, porlepett, inas lábszárak között csúszott, nyomakodott. Utját apró nyögések, félig elharapott káromkodás sok kísérték és nagy, asztmás szusszanások.

Vége! Izzadt testét úgy tartotta oda a hűvös légáramlatnak, mint valami ölelésnek. Üzött vonásai megereszkedtek, megenyhültek, pattanásig feszült teste puha megadással támaszkodott egy széktámlának.

S akkor hátról egy testet érzett fokozatosan a magáéhoz simulni. Először azt hitte, véletlenül, s a többiek nyomásának engedve tapad-egyre szorosabban hozzá. Kissé jobbra húzódott. A Test követte. Lágyan, szinte szeretettel ért hozzá az ismeretlen váll, a mellkas. Furcsa dermedtség fogta el. „Ki lehetsz te, ismeretlen, aki az én magányos, fonnyadásnak induló testemből akarsz magadnak melegeket csiholni?” Szinte megbocsátón szánta, de amikor combjai közé érezte a másik térdét nyomódni, görcsbe ránduló teste szinte önmagától lendült, ezúttal balra. A Test ezúttal is követte, minden hajlatával, domborulatával — éppen csak karjával, kezével nem — ölelve fogva magához, szinte eggyé válva vele. Megrökönyödve, lopva körbepillantott. Hát senki nem tiltakozik, nem lármázik, sőt nem is röhög?! Szenttelen, nekivörösödött, fáradt arcokat látott maga körül, izzadó borostás állakat, elcsigázottan előregöbörbülő vállakat, nehéz szatyrokat, táskákat, zacskókat markoló bütykös, reumás ujjakat, inas karokat. Már a lihegését is hallotta, forró lehelete a nyakát borzolta. Heves vágyat érzett, hogy hirtelen hátraforduljon. Milyen lehet? A belevert, belenevelt illemből most előrelendült, de a Test is vele egyszerre mozdult, sőt mintha már az egész zúgó, krákogó, körülöttük eggyé vált, szoros fallá tömörült tömeg is velük együtt rándult volna. Furcsa, rég érzett forróság fogta el, érezte, hogy maga is hátrafeszül, s ettől úgy megrémült, hogy az éppen nyíló középső ajtón át, egy rántással lerázva furcsa terhét, fejvesztetten kiugrott.

Kicsit meg is rándította a bokáját, sziszegve, szédülve kapta oda a tekintetét a már csukodó csuklós ajtó mögüll felsejlő utasokra. Az a szakállas, mereven előrebamuló, nagy kezében esetenül esernyőt szorongató cingár fiú volna? Vagy mögötte az a kopaszodó? Az autóbusz döcögve indult, az egymáshoz verődő tömeg lassan eggyé vált, összemósódott benne.

Megdörzsölte fájó bokáját és parányi kedvetlen sóhajjal megindult hazafelé. Két megállóval előbb szállt le, volt mit gyalogolnia.

Az aszfalt szinte gőzölgött a forróságtól. A temető oldalán, ahol az elmúlt héten tömték be a járda sebeit, cipősarka több helyütt is benyomódott a megpuhult masszába.

Kislány ugrált mellette. Azzal szórakozott, hogy kacsaoorrú szandáljának vasalt talpát bele-beleverte a langyos kátrányrétegbe. Kócos, göndör, cigányosan nyakába-szemébe lógó haja volt a gyerekeknek. Ahogy fél-lábon ugrálva, elmerülten billegett, a sok makrancos hajcsiga szinte ön-álló életet élve röpdösött a hátán.

Az asszony keze mintegy magától indult a hollófűrtök felé.

— Margitka! Nyughatsz mindjárt! — csattant a kiáltás a hátuk mögött, s ő szégyenkezve kapta el a tenyerét.

„Ha élne... hány éves is lenne most Májuska? Húsz... vagy huszonkettő? Ha élne.”

A lift megint nem működött. Holtfáradtan vonszolta fel magát a hatodik emeletre. Csomagjait csak ledobálta az előszobában, s már tépte is le a magáról a sok izzadt, poros holmit. Undorodva szandálját is lerúgta és belépett a kádba.

A hűvös víz megnyugtatta, lecsillapította. Hosszan, élvezettel paszkolta vele a nyakszirtjét, a homlokát. Szappanos szivaccsal többször is végigszaladt a testén. Amikor a melléhez ért, elszomordva simított végig rajta. Kiszállt a kádból, megnézte magát a tükörben. Sokáig, tűnődve vizsgálta magát előlnézetből is, oldalnézetből is.

„Sokan azt hiszik, élem világomat. Akár egy vígözvegy. Lehetséges, hogy még Tóni is azt hiszi?” Ettől kissé megenyhült a keserű, kemény vonás a szája szögletében és majdnem derűsen kapta magára elegáns, kínai selyemből készült fodros otthonkáját. Ugyan ki csenget? Kefével sebtében végigszántott a haján és felrántotta a papucsát. Már az ajtónál állt, amikor átvillant rajta, hátha Tóni az? Visszaszaladt a fürdőszobába, kölnit permetezett a füle mögé, s egy leheletnyi rúzszt is kent a szájára.

Az ajtóban volt osztálytársnője, Ili állt.

— Ó, de gyönyörű itt nálad! — Ili száján irigy-ószintén buggyant ki az elismerés, s ő engedelmesen vezette körül a lakásban. A vendég kedvéért gombnyomásra előreépítette rejtekéből a faragott szekrényfalba tűn-tethető színes tévét, megmutatta a konyha, az ebédlő és a munkaszoba felcsapható, lecsapható, szét- és összetelhető, percek alatt eltüntethető, mássá átalakítható bápultjait, spahyol- és közfalait, fiókjait, rajztábláit.

— Csodálatos! Valóban csodálatos! — áradozott a vendég. — Meg-látszik, hogy a lakás minden szegletét magatok terveztétek. Ez a sok gyönyörű beépített szekrény, faragás, rejtett világítótest! Hiába: lehet az embernek annyi pénze, akár a pelyva, ezt megvásárolni nem lehet!

Nagy-nagy fáradsággal és unalommal a tagjaiban, de azért jól nevel-ten likórt töltött a talpas poharakba.

„Hát igen. Évekig terveztük. Mennyi munkát beleöltünk! És az álmainkat. Az álmainkat, amelyek tizenöt év alatt, az albréletben csak még színesebbé, tündöklőbbé váltak. S amelyek akkor még közösek voltak... Hogy szerettük akkor egymást! Hogy hittünk, hogy bízunk! Nem is bír-tuk volna ki másként azt a rettenetes kuporgatást.

A fény felé tartotta a poharát. Az aranyárgán szikrázó édes szeszen át a földig érő, dús redőjű csipkefüggöny ornamentális ábrái imbolyogtak, a mozgástól különleges, mesebeli alakzatokká fonódva és tekerődve szét.

A függöny. Ez az egyedi, az ő iparművész-elgondolásai, cernába, se-lyembe mesét álmódó tervei nyomán készült habos csipke-költemény. Meg akarta vele mutatni... Neki akarta megmutatni, hogy mégis különb, hogy itt is különb a nőcskénél, s ha vele szárnyal, mesét fon mindkettőjük köre a képzelete... A, de hiszen akkor még nem is tudhatta róla. A Gabi-botrány csak jóval később robbant ki. Talán csak sejtette? Ösztönö-sen, az idegeivel, a pórusaival szimatolta a közeledő veszélyt? Ó meg az ő függönycsodája! Nevetséges! Mintha tehetséggel, művészettel, vagy akár

ésszel, tudással meg lehetne bárkit is tartani. Ha már a testünk nem kell, hiába halmozunk sikert sikerre, egy szép fenékű libácska is túltesz rajtunk. S még igyekeznie sem kell túlságosan.

— S most már végleges az osztozkodás? Tóni meglegedett a kocsival, a motorcsónakkal és a nyaralóval?

Ili kíváncsi arcát most torznak érezte, túl nagynak, túl közelinek, akár egy törpéét, vagy a rózsakaró ezüstös gömbjén a saját vigyorát.

Hát nem mindegy? Nem is érdekli igazán, kié lesz az egész. Kié lesz huszonöt év munkája, véres verejtéke, közös erőfeszítése. Ez már nem az ő fészük. Ez egy idegen lakás. A múltkor, nagytakarítás közben megtalálta Tóninak a faliszekrényhez készített vázlatát. A XI. vázlatot. Tóni, szokott precizitásával, maga írta rá: „XI. vázlat, kétszínű, intarziás.” Még a falemezek kockáit is felragasztotta a rajz jobb felső sarkába. Először a szemébe akarta vetni, azután mégis megkegyelmezett neki és elégette: „Ne taposson a kezéd munkáján más!”

Később már módszeresen kutatót a vázlatok, rajzok, emlékek után. Tépte, zúzta, vágta kéjjel miszlikekre, égette hamuvá őket. A vonalzó is, amellyel együtt készítették a tervrajzot. A hólyagpapír tekereszt, amelynek a szélén véletlenül felfedezte a közjegyt: „x”.

Amikor mindezt elpusztította, a bútorokra, dísz tárgyakra tévedt a tekintete. Tíz körömmel esett annak a népi himzésű kispárnának, amelyen délutánonként Tóni valaha olyan jókat lustálkodott... S akkor a tükrörben megpillantotta a saját dült, önmagából kifordult ábrázatát.

„Ez én volnék?!” Kirohant a konyhába és marokszám szórta magába a csillapítókat.

Az eset után sokáig nem mert otthon maradni. Már hajnalban bebotorkált az irodájába, újabbnál újabb munkákat, feladatokat vállalt. Akkor lett munkástanácsstag és a helyi közösség „oszlopos tagja” is, rég elfelejtett barátságokat újított fel, ment és ment, s éjjelente sokszor úgy zuhant ágyba, hogy azt sem tudta, hol van. Elég volt a nevét hallania, társaságban egy olyan színű öltönyt meglátnia, amilyen az övé volt valaha, hogy felugorjon, s zöbben meneküljön, meneküljön... Tulajdonképpen ezek az emlékek kergették azoknak a zöldfülű gyakornokoknak az ágyába is, akik aztán fűnek-fának eldicsekedtek a vele kapcsolatos valós és kiagyalt kalandjaikkal. Ekkor vágta fel először az ereit.

A vendég élvezettel szürcsölte az édes italt. Hirtelen bizalmasan közelhajolt.

— Úgy hírlík, visszakéredzkedik.

Üres tekintettel nézett rá vissza.

— Igazán?

Erdekes, akkor nyugodott meg végleg, amikor sok huzavona, fenyegetőzés, majd több hónapi süket csönd után a férfi ügyetlenül újra üzengetni kezdett, s egyszer csakugyan eljött.

Rettegve várta, napokig készült rá, s amikor ott volt, döbbenten figyelte önmagát: a szíve hidegen, normálisan vert. Ez a vaksin pislogó, szemüvegét ideges ujjakkal ötpercenként törölgető, kopaszodó idegen forgatta volna úgy ki önmagából? Nevetni, dalolni tudott volna. Megszabadult.

Még kedves is tudott lenni hozzá. Szlatkóval kínálta.

— Nem, nem haragszom rád. Ha bármit el szeretnél vinni, nyugodtan vidd el. Igen, a lakás rád eső részét is törleszteni fogom. Úgy, ahogyan az ügyvéd ajánlotta.

A férfi ötölt-hatolt, s amit első udvarlása óta nem tett meg: elvörösöve, szertartásosan még kezét is csókolta! Ki szeretett volna békülni.

Megrökönnyödvé bámult rá. Ha másfél éve teszi, sírva borul a nyakába. Ha egy éve, örjögve vág hozzá minden mozdíthatót. Ha két hónapja, akkor kéjjel, boldogan sértegeti, marja vissza az elsenvedetteket. Így csak bámult rá tanácstalanul. Azután nagy sokára:

— Ami elmúlt, elmúlt. Nyilván én is hibás vagyok, amiért elhidegültél tőlem. S gyerekünksincs, nem kapcsol bennünket össze semmi. Nem, nem haragszom, s meggondolnom sincs már mit. Egyszerűen egyedül akarok maradni. Most már inkább egyedül.

Felködlött benne az a sok-sok céltalan, megalázó tortúra, amit az annyira várt gyerek érdekében éveken át elszenvedett. De már csak egészen homályosan, szinte mint idegent látta magát naponta erőt, akaratot lassan, de szívósan kiszívó sárpakolásban, elektrosokk kezelés alatt, ginekológustól ginekológushoz vándorolva, agyoninjekciózva, hányingerig pírulázva, s valahol messze, az operációs asztalon, miközben a szegény eldugult, összenőtt petevezetékét „fújták át”, mintha nem is ő, hanem egy idegen jajongott volna és harapdálta kinjában az öklét.

„Értsd meg: gyereket akarok! Jogom van a saját véremre egy lelkemből lelkedzett gyerekre”, hajtogatta akkoriban egyre gyakrabban Tóni. Sőt. Miután kiderült, hogy minden testét-lelkét kimerítő erőfeszítés hiábavaló, Tóninak akkor vált csak igazán vesszőparipájává ez a mondat. Akkor már forrpontján buzogott a Gabi-ügy, csak még neki nem merte megmondani senki. Talán kíméletből. Talán csak kényelemszeretetből. Minek beleavatkozni mások zavaros ügyeibe?

Eleinte még szembeszállt vele. „Ha te nem gondolsz akkor is csak a saját kényelmedre, és nem cipelsz erőszakkal orvoshoz, ma egyetemista volna a gyerekünks.” A férfi azonban csak unottan legyintett. „Egy vagyona került az az operáció. Ha kitudódik, a barátom állása is rámegy.” „Neked csak egy-két rongy ezresedbe került, de nekem tönkrement bele a testem... és meghalt a gyerekem!”, visította, Tóni azonban már felkattintotta a tétét. Azért még békülékenyen odavetette: „Abban a vizes alberleti szobában akartál szülni? Ugyan! Százszer megbeszéltünk már...” Mégis: amikor nem sokkal ez után benyújtotta a valókeresetet, a fő indok ez volt: Ezek óta gyereket akar, s Anna képtelen szülni, írásbeli bizonyítéka van rá.

Pedig Gabinak se lehetett gyereke. Az első férjétől sem volt. Csak máshoz értett, úgy látszik, jobban. Nála legalábbis jobban. Gyerek? Ugyan! Húsz évig kibírták nélküle, ennyi év után már csak valóoknak volt jó előkaparni...

Amikor először látta meg őket együtt, kart karba öltve az új posta mögötti kis utcácskában, előntötte agyát a vér, s az esernyőjével támadt a vetélytársnőjére. Micsoda nevetséges helyzet! Ha rágondol, ma is elfogja a szégyenérzet. S a belényilalló fájdalom is: Tóni, az ő Tónija annak a betolakodónak a pártjára állt!

Hogy egyedül maradt, sokáig ült a kis könnyű puffon, előregörbedt vállal, gondolattalanul.

Szellőztessen ki? Főzzön friss vacsorát? Rámolja ki végre a bevásárlószatyrot? Vagy üljön neki és tervezze meg Kántorék tetőlakását, amire Kántorné már hetek óta kéri?

Nem mozdult. „Nincs senkim, nem tartozom senkinek semmivel. Nincs kinek kaparnom, nincs kinek a kedvében járnom.”

Kinyújtott lábát nézte. Valaha megcsodált táncos-formás lábát. „Már kezdenek kidagadni rajta az erek. Más még talán nem veszi észre, de itt vannak, jelentkeztek. Tatának, mire megöregedett, karján-lában ujjnyi vastagon kidagadtak. Vajon hány éves koromra leszek én is hozzá hasonló? Igaz, tata az utolsó években csontig lefogyott.”

Erről eszébe jutott, hogy éhes. Kiment a konyhába, s állva, mosatlanul bekapott egy paradicsomot.

A tömör, állhatatos csend lassan jutott el a tudatáig. Nagy garral zörögni, szöszmötölni kezdett szatyrai kirakott tartalmával, de a feszülő csendérzet csak nem akart múlni. Idegei, mint jól idomított állatok, az automata falióra ötpercenkénti percenését várták, de akkor sem nyugogott meg, amikor végre rájött, hogy az óra lejárt, ki kellene cserélni a betétjét.

„Ezt még Tóni vette. Akkor, amikor itt még híre-pora sem volt az automatáknak. Nagy lelkesedve hozta Olaszországból. Amikor csomagolás közben a bőröndbe pillantva megkérdeztem, miért hozott két egyformát, valami ügyes, megnyugtató választ adott. Ő mindenre tudott válaszolni. Később, sokára, Gabi lakásán láttam viszont az óránk ikertestvérét. Pedig akkor még harmonikusan, szépen éltünk. Néha még gitározott is nekem.”

Az órát nézte. „Hagyjalak így, süketen? A holtakkal valaha a pogány rítus együtt temettette a lovukat, minden használati tárgyukat...” Azután mégis előkotorta a fiókból a tartalékelemet. Még meg is simogatta közben az órát. „Te nem tehetsz róla”, motyogta. Felkapta a fejét. Igen, újabban azon veszi magát észre, hogy motyog magában, vagy a tárgyakhoz beszél. A magány okozná? Vagy ez az öregedés csalhatatlan jele? Macskát kellene beszerezni. Vagy kanárit. Ezen elmosolyodott. „No, nagyt is néznének a paraszt-zépapáim, ha egyszer meglátnának ilyen holmi kispolgári, giccses tollcsomókkal pityegni-gügyögni!”

A tükörben megint meglátta az arcát. Messziről nem is látszott olyan fonnyadtnak. Kidüllesztette a mellét. „Sárikáék most azon mesterkednek, hogy összehozzanak Sarnyaival. És Géza is nagyon tenné a szépet, csak egy kicsit biztatnám.”

Kibámult az utcára, nézte a jövő-menő autóbuszokat, a sok ide-oda sietőt. Így fentről, távolról olyan nevetséges és értelmetlen volt az igyekvésük, a lihegő rohanásuk.

„Nem akarok már senkit sem szeretni. Nem akarok senkiért harcolni, epedni, megalázó, ügyetlen kis játékokat űzni, sírni és féltékenykedni. Magam akarok már maradni. Szeressenek ezentúl az emberségemért, s ne csak azért, mert nőstényszagot szimatolnak rajtam.”

Tétován téblábolt az üres lakásban. Egyszer felvette a porrongyot, de mire beért vele az ebédlőbe, elfelejtette, mit akart letörölni. Leejtette a fotelba. Felyitott egy joghurtos tasakot, belekortyolt, otthagya. Hirtelen ötlettel rendezni kezdte a fiókjait. Kettőnek a tartalmát is kiborította a szőnyegre. Egy darabig nagy rendszeretettel rakosgatta élére a tárgyakat, de azután elfogyott a türelme, nyalábba fogta a maradékot és egyszerűen visszahajigálta oda, ahonnan elővette.

Leheveredett a díványra. Olvasni próbált, de a teste alatt lassan átmelegedő párnák puhasága, a dívány szőrös huzata, az ötödik emeletről a nyitott ablakon át beszüremkedő édeskés melódiák, s a kezében tartott giccses szerelmi történet lassan-lassan felkorbácsolták már szunnyadó érzékeit. „Csak a telefont kellene felemelnem, s Géza rohanna... Vagy csak magamat áltatom? Nem is olyan biztos, hogy rohanna. Megint előről kezdődne minden: az egész megalázó hódítgatás, a visszautasítástól való félelem, a rettegés, hogy nem olyanok talál, mint amilyenek szeretném, az idegenkedés, viszolygás, féltékenykedés, mocsok, mocsok...” Belefúrta fejét a takaróba. „Nem akarok senkit! Senkit nem akarok! Utálok magamat, a férfiakat, utálok, utálok ezt az egészet.” Keze már a vállát, karját simogatta. Újra érezte az autóbusz áporodott, párálló forróságát, testén az ismeretlen hozzátapadó mellkasát, ágyékát, mohón kereső térdét, combját. Ledobta magáról a takarót, vizet ivott, de a forróság csak nem akart múlni. „Vén k...!” Tehetetlen dühében beleverte fejét a falba. A kis akvarellje el is mozdult az ajtó melletti falon, zavartan nézné, anélkül, hogy látná. Már a derekát, az ölét gyúrte öntudatlanul, nehezen lélegzett.

„Már megint ez! Hát már sohasem akar elmúlni?” Kicsapta a fürdőszoba ajtaját, hogy majd lemosakszik. S akkor, az égszínkék bidé fölött görnyedve, szeme rátapadt a kétágú, fényes nikkell törölközőtartóra. Már nem gondolkodott. Felállt, s zúgó aggyal, a frottír törölközőket félretolva, lassan magába fűzte. Előbb az egyik ágat, aztán, hogy elszabadultak az ösztönei, a másikat is.

Később sokáig könyökölt a faragott ebédlőasztalra borulva. „Hová jutottam? Mi lesz velem?” Üresnek érezte magát és nagyon-nagyon feleslegesnek. „Mi jöhet még ezután? Abban nem reménykedhetem, hogy hamarosan meghalok. Egészséges vagyok, mint a makk, és minden rokonom hetvenöt-nyolcvan éves koráig élt.”

„Öngyilkos legyek? Ahhoz gyáva vagyok... Nem szeret... Nem szeret senki... Tónikám!”, sírt fel, de az oly sokat ismételt név mögött már nem volt férjének az arca sejlett fel, hanem egy tavalyi futó, rosszul végződött kalandja „hőséé”. „Honnan került most ez elő?”, Csodálkozott. „Hiszen csak kínos emlékeket, szégyenkezést, haragot, viszolygást hagyott maga után. Tóni... akkor már inkább te. Tónikám...”, próbálkozott, de nem érzett semmi melegséget, a név idegenül csengett. „Egyetlenem”, suttogta, s mindkét karjával szorosán átfogta önmagát. „Ha senki, én szeretlek és hiszek benned. Tudom, hogy nem vagy rossz, és hogy sokat tudsz...”

Elmosolyodott. Felkelt, megtörölte a szemét, azután előkotorta Kántorék tervrajzát.

„Majd megmutatom nekik!... Kinek is? Tóninak? Neki már nem. A kollégáknak? Mindegy. Valakinek megmutatom, hogy én is érek még valamit. Hasznos akarok lenni. Valakinek a számára hasznos és fontos, különben megbolondulok, érzem, lassan süllyedek... Es... és azt akarom, hogy szeressenek. Igen, hogy szeressenek. Ha már nem a csókomért, nem a feszülő mellemért, akkor a... miért is? Akkor a tervrajzaimért, mondjuk. Nem bírom így, nem bírom így!...”

Könnyei ráfolytak a kockás, nagy árkuspapírra, de ceruzája, körzője már magabiztosan szaladt a méretek között, s keze nyomán lassan bontakozni kezdett a mű. Kántorék manzárdja.